

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

ביכורים - פרק שני

משנת רפאל - תיש

ואם אכלו במזיד חייבים קרן **וְחֹמֶשׁ, וְאֲסוּרִים** - התרומה והביכורים באכילה **לְזָרִים, וְהֵם נִכְסֵי כֹהֵן** - שיכול למכרן וליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, **וְעוֹלֵיִן בְּאֶחָד וּמֵאָה** - סאה של תרומה או ביכורים שנפלה למאה סאה חולין ונתערבה - בטלה, **וּטְעוּנֵיִן רְחִיצַת יָדַיִם** - הבא ליגע בהם, יטול ידיו תחילה **וְהָעֶרֶב שְׁמֶשׁ** - כהן טמא שטבל, צריך שימתין עד שיעריב שמשו כדי לאכלם. **הָרִי כֹל אֱלוֹ הַדֵּינִים בְּתְרוּמָהּ וּבְבִכּוּרֶיהָ, מִזֶּה שְׂאִין כֹּן בְּמַעֲשֵׂר** שני, שהוא מותר לזרים, ואסור לקנות בדמיו בהמה טמאה ועבדים וקרקעות, ובטל ברוב אם אין לו מתירין, והנוגע בו אין טעון רחיצת ידים תחילה, ואין צריך הערב שמש אלא כיון שטבל ועלה - אוכל במעשר:

משנה ב

יש דינים הנוהגים **בְּמַעֲשֵׂר וּבְבִכּוּרֶיהָ, מִזֶּה שְׂאִין כֹּן** - אינם נוהגים **בְּתְרוּמָהּ: שֶׁהַמַּעֲשֵׂר וְהַבִּכּוּרִים טְעוּנִים הֵבֵאתָ מְקוֹם** - חובה לעלותם לירושלים, המעשר לעיר והביכורים למקדש, **וּטְעוּנִים וְדוּי** - וידוי מעשר (דברים כו, יג) - "**בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת**" (עיין מעשר שני ה, י-יג), וידוי ביכורים הוא קריאת מקרא ביכורים - (שם שם, ה) "**וְעֵנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבָד אָבִי, וְאֲסוּרִין** באכילה **לְאוֹנָן. רַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר** ביכורים לאונן, שכיון שנקראו "תרומה", דינם בזה כתרומה. **וְחֵיבִין בְּבִעוּר** בערב

ר' עובדיה מברטנורא ולקח הכהן הטנא מידך: וחומש. האוכלן שוגג משלם קרן לבעלים וחומש לכל כהן שירצה: ואסורים לזרים. בחנם היא שנויה, דכיון שחייבין עליהם מיתה וחומש פשיטא שאסורים לזרים. ולר' יוחנן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה, מצינן למימר דתנן אסורים לזרים לחצי שיעור, שהוא אסור מן התורה, ואין בו לא מיתה ולא חומש: והן נכסי כהן. שיכול למכרן וליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה: ועולים באחד ומאה. אם נתערבו במאה של חולין: וטעונים רחיצת ידים. הבא ליגע בהן צריך ליטול ידיו תחלה, שסתם ידים פוסלות את התרומה ובכורים נמי אקרו תרומה: והערב שמש. טמא שטבל אינו אוכל בתרומה עד שיעריב שמשו, דכתיב (ויקרא כב) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, וה"ה לבכורים: משא"כ במעשר. דשרי לזרים, ואסור לקנות בדמי מעשר שני בהמה טמאה ועבדים וקרקעות, ובטל ברוב היכא דאין לו מתירין, והנוגע בו אין טעון רחיצת ידים, ואין צריך הערב שמש דאמרינן טבל ועלה אוכל במעשר:

ב הֵבֵאתָ מְקוֹם. להעלותן לירושלים, דכתיב (דברים יב) והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם מעשרותיכם ותרומת ידכם, ודרשינן תרומת ידכם אלו הבכורים: וטעונים וידוי. במעשר כתיב (שם כו) ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית, ובבכורים כתיב (שם) וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובד אבי. ואע"ג דתרומה נמי בעיא וידוי כדאמרינן וגם נתתו ללוי זו תרומה ותרומת מעשר. מיהו מעשר ובכורים מעשר לבדו או בכורים לבדן טעונים וידוי ותרומה אי לית ליה אלא תרומה לבדה אינו טעון וידוי: ואסורין לאונן. במעשר כתיב (שם) לא אכלתי באוני ממנו. ובבכורים נאמר (שם) ושמתח בכל הטוב מלמד שאסורים לאונן: ורבי שמעון מתיר. בכורים לאונן דתרומה קרינהו רחמנא ותרומה שריא לאונן: וחייבים בביעור. לבערן מן העולם לסוף שלש שנים כדכתיב

ר' עובדיה מברטנורא
 בפרשת מעשר (שם) בערתי
 הקדש מן הבית ומשמע נמי
 בכורים מדכתיב הקודש,
 הקודש האמור למעלה אלו
 בכורים שנאמרו בפרשה
 שלמעלה: ור"ש פוטר בכורים
 מן הביעור, אלא ינתנו לכהן,
 דתרומה קרינהו רחמנא
 ותרומה אין צריך לבערה מן
 העולם: ואסורים. מעשר שני
 ובכורים שנתערבו בחולין
 אסורים תערובתן בכל שהו,
 ואין עולים באחד ומאה:
 מלאכול בירושלים. כלומר אם
 נתערבו המעשר שני או
 הבכורים בעוד שהן בתוך
 ירושלים, או אסורים תערובתן
 בכל שהוא מלאכול בתורת
 חולין, משום דהוי דבר שיש לו
 מתירין הואיל ויכול לאכול
 התערובת כולה במקומה. אבל
 מעשר שני ובכורים שנתערבו
 בחולין חוץ לירושלים אינן
 אסורין בכל שהוא, הואיל ויש
 טורח להעלותן, לא מקרי דבר
 שיש לו מתירין: וגדוליהם
 אסורים. תערובת של מעשר
 ובכורים שזרעם וצמחו וגדלו
 אותן הגדולים נמי אסורים
 לאכול בתורת חולין אם זרעו
 וגדלו בירושלים. ואוסרין
 תערובתן בכל שהוא כיון
 שיכולים ליאכל במקומם: אף

פסח של שנה רביעית ושל שנה שביעית, לקיים מה
 שנאמר: "בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת", ודרשו: אף הקודש
 האמור למעלה בפרשה, והיינו ביכורים. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן
 פּוֹטֵר** ביכורים מביעור, שדין הביכורים כתרומה.

וְאֶסְרִין אם נתערבו בחולין אפילו **כָּל שֶׁהֵן**
 ממעשר שני או ביכורים, אסורים **מְלֶאכֶּלֶת** בתורת
 חולין, אם התערובת היתה **בִּירוּשָׁלַיִם** - מפני שיש
 לו היתר - לאכלו כדין מעשר שני או ביכורים, והרי
 הוא דבר שיש לו מתירין ואינו בטל אפילו באלף. אך
 אם נתערבו חוץ לירושלים בטלים ביכורים באחד
 ומאה, ומעשר שני בטל ברוב. **וְגְדוּלֵיהֶן** - אם זרעו
 בירושלים מהתערובת של מעשר או ביכורים עם
 חולין וצמחו, הגידולים **אֶסְרִים מְלֶאכֶּלֶת**
בִּירוּשָׁלַיִם בתורת חולין, ואסורים **אֶף לְזָרִים** אם
 הם ביכורים **וְלִבְהֶמָה** אסורים, אם הם מעשר. **וְרַבִּי
 שִׁמְעוֹן מְתִיר** לאכול את הגידולים בתורת חולין,
 מפני שכבר נתבטלו על ידי זריעתם.

**הָרִי אֵלּוּ בְּמַעֲשֵׂר וּבַבְּכוּרִים, מָה שְׂאִין כֵּן
 בְּתַרְוּמָה** שאינה טעונה הבאת מקום, ולא וידוי (אם
 השהה אותה לבדה), ומותרת לאונן, ואינה חייבת
 בביעור מן העולם, ואין בה הפרש בין ירושלים לחוץ
 לירושלים:

משנה ג

**יֵשׁ דִּינִים הַנוֹהֲגִים בְּתַרְוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר מָה שְׂאִין
 כֵּן -** אינם נוהגים **בַּבְּכוּרִים: שֶׁהַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר**

לזרים ולבהמה. מעשר שני ובכורים שאוסרין תערובתן בכל שהוא וגדוליהן נמי דאסורין, אף
 לזרים ולבהמה אסורים. אם בכורים הם אוסרין התערובת לזרים ואם מעשר הוא אוסר התערובת
 לבהמה, דלא תימא דוקא לענין ליאכל חוץ לירושלים הוא דאסורים בכל שהוא, דלאהי מלתא
 חשיבי דבר שיש לו מתירין כיון שיכול לאכלן במקומם בירושלים ואפילו באלף לא בטלי, אבל
 לאסור התערובת לזרים ולבהמה דאסור זרות ובהמה אין לו מתירין, סלקא דעתך אמינא דלא
 יאסרו תערובתן בכל שהוא, קמשמע לן דכיון דחל על התערובת שם בכורים ומעשר ליאסר לאכלן
 חוץ לירושלים, חל נמי לענין זה ליאסר לאכול לזרים אם הן בכורים או לבהמה אם הוא מעשר:
 ור' שמעון מתיר. אגדוליהו בלבד קאי, דסבר כבר בטלים הם, אבל בתערובת עצמה מודה רבי
 שמעון. ואין הלכה כר' שמעון ככולה מתניתין: מָה שְׂאִין כֵּן בְּתַרְוּמָה. שכל הדינים הללו אין

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

ביכורים - פרק שני

משנת רפאל - תכא

אוֹסְרִין אֶת הַגֶּלֶן - אסור לאכול מתבואה שבגורן עד שיפריש תרומות ומעשרות, אבל ביכורים אינם אוסרים, **וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂעוֹר** - תרומה יש לה שיעור מדרבנן אחד מחמישים, ומעשר אחד מעשרה, אבל לביכורים אין שיעור אפילו מדרבנן, **וְנוֹהֲגִים** התרומה והמעשר **בְּכָל הַפְּרוֹת** וביכורים רק משבעת המינים, **בְּפְנֵי הַבַּיִת וְשֵׁלָא בְּפְנֵי הַבַּיִת** שקדושת הארץ לא בטלה, אך ביכורים אינם נוהגים אלא בזמן שבית המקדש קיים, וכן נוהגים תרומה ומעשר **וּבְאֲרִיסִין וּבַחֲכוֹרוֹת וּבַסְּקָרִיקוֹן וּבַגְּזֵלָן** (מפורשים לעיל א, ב), אך לא ביכורים, שאינם "בְּפְנֵי אֲדַמְתָּה". **הָרִי אֵלָיו חַיִּיבִים בַּתְּרוּמָה וּבַמְּעַשֵׁר,** **מָה שְׂאִין בֵּן הַדִּין בְּבִכּוּרִים:**

משנה ד

וַיֵּשׁ בְּבִכּוּרִים מָה שְׂאִין בֵּן הַדִּין בַּתְּרוּמָה וּבַמְּעַשֵׁר שְׁנֵי: **שֶׁהַבְּכּוּרִים נִקְנִין בְּמַחוּבָּר לְקַרְקַע** (לקמן ג, א), אך תרומה ומעשר אין מפרישים אלא מהתלוש (עיין תרומות א, ה), **וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שְׂדֵהוּ בְּכוּרִים** אם ירצה, אך בתרומה ומעשר - האומר 'כל גרני תרומה' לא אמר כלום (חלה א, ט), **וְחַיִּב בְּאַחֲרֵיֹתָם** עד הגעתם להר הבית, אך תרומה ומעשר - כיון שהפרישם אינו חייב באחריותם, **וְטְעוּנִים קָרְבָּן** שלמים להביא עם הביכורים, **וְשִׁיר** שהלויים שרים (לקמן ג, ד), **וְתַנּוּפָה** - סל הביכורים טעון תנופה על ידי הכהן, **וְלִינָה** בירושלים של המביא את הביכורים, ורק למחרת הבאתם יכול לחזור לביתו⁶:

להלן (יחזקאל לב, לג) **כְּשִׁיר עֲנָבִים,** יפה קול ומטב נִגְנָן: **וְתַנּוּפָה.** כתיב הכא ולקח הכהן הטנא מידך, וכתוב התם (ויקרא ז) ידיו תביאינה את אשי ה', מה להלן תנופה אף כאן תנופה: **וְלִינָה.** שילין בירושלים כל הלילה של אחר היום שהביא הבכורים, דכתיב (דברים טז) ופנית בבקר והלכת

ר' עובדיה מברטנורא
נוהגים בתרומה: **ג אוסרין את הגורן.** אסור לאכול מתבואה שבגורן עד שיפריש תרומות ומעשרות, אבל בכורים אינם אוסרים: **וַיֵּשׁ לָהֶן שְׂעוֹר.** תרומה יש לה שיעור מדרבנן א' מחמישים אבל בכורים אין להם שיעור אפילו מדרבנן: **וְנוֹהֲגִים בְּכָל הַפְּרוֹת.** מדרבנן ובכורים אינם באין אלא משבעת המינים: **בְּפְנֵי הַבַּיִת וְשֵׁלָא בְּפְנֵי הַבַּיִת.** ובכורים אינם אלא בפני הבית בלבד, דכתיב בהו (דברים כז) והניחו לפני מזבח ה' אלהיך, אם אין מזבח אין בכורים: **וּבְאֲרִיסוֹת וּבַחֲכוֹרוֹת וְכו'.** מפורש לעיל בריש פ"ק. ובכורים אינם באין אלא ממי שהקרקע שלו מן הדין דכתיב (שמות כג) בכורי אדמתך: **ד נקנים במחובר לקרקע.** דכתיב (במדבר יח) בכורי כל אשר בארצם, בשעה שהם מחוברים בארצם בכורים הם, והכי תנן לקמן יורד אדם לתוך שדהו וכו' קושרו בגמי ואומר הרי אלו בכורים: **וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שְׂדֵהוּ בְּכוּרִים.** דכתיב בכורי כל מראשית כל: **וְטְעוּנִים קָרְבָּן.** נאמר בבכורים שמחה ושמחת בכל הטוב ונאמר להלן (דברים כז) זובחת שלמים ואכלת שם ושמחת, מה להלן שלמים אף כאן שלמים: **וְשִׁיר.** נאמר כאן בכל הטוב, ונאמר

ביאורים והרחבות

6. **פירוש:** כל אלו נלמדין מהכתוב: **נקנים במחובר לקרקע** - שנאמר: "ביכורי כל אשר בארצכם", בשעה שהם מחוברים בארצם ביכורים הם, וכן שנינו לקמן יורד אדם לתוך שדהו